

Aan: de leden van de commissie Cultuur en Welzijn van
Provinciale Staten van de provincie Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Assen, 20 augustus 2009
Ons kenmerk: 09.026/JvD/PH/HL
Behandeld door: P. Hoekman MSc (0592) 365704
Onderwerp: aanbieding onderzoeksrapport 'Onderzoek en wat nu...?'

Geachte commissieleden,

Met genoegen bieden wij u aan het onderzoeksrapport 'Onderzoek en wat nu...?', een onderzoek uitgevoerd in het kader van de flexibele capaciteit in het onderzoeksprogramma 2008 in opdracht van Provinciale Staten.

Onderzoek en wat nu...?

De titel van dit voorliggende onderzoek maakt duidelijk dat het met het afronden van het onderzoek niet 'klaar' is; dan begint het pas! Met deze aanbiedingsbrief willen wij dan ook een eerste aanzet geven om met dit onderzoek aan de slag te gaan.

Als Bestuurscommissie willen wij aangeven enthousiast te zijn over de uitkomsten van dit onderzoek. Wij menen dat het onderzoek een goed beeld geeft van het gebruik van de onderzoeksrapporten van het Onderzoeksbureau CWZ. Zoals in hoofdstuk 2 is beschreven, heeft beleidsonderzoek als doel informatie te verschaffen om beleidskeuzen te onderbouwen. Het blijkt dat het merendeel van de onderzoeken hier inderdaad voor wordt gebruikt. Dit onderzoek maakt niet alleen voor u als opdrachtgever van dit onderzoek duidelijk óf en op welke wijze dit gebeurt, maar geeft ook onszelf hierin inzicht. En dan constateren we, ons conformerend aan de Drentse cultuur (bescheiden, nuchter): het kan nog beter.

En wat nu...?

Wij zijn benieuwd wat u, Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten, van de uitkomsten vindt. Wij zijn erg geïnteresseerd in de standpunten van de fracties en spreken dan ook de wens uit dat het rapport tijdens de Statencommissie Cultuur en Welzijn wordt besproken. Daarna gaan we met u beide, als opdrachtgevers van onderzoek, graag in gesprek over dit rapport in het algemeen en de aanbevelingen in het bijzonder. Op basis daarvan kunnen de aanbevelingen dan gezamenlijk worden opgepakt zodat de onderzoeksrapporten van het Onderzoeksbureau nog beter kunnen bijdragen aan het onderbouwen van beleidskeuzen.

Hoogachtend,

Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'J. van Dijk', written in a cursive style.

prof. dr. J. van Dijk

voorzitter

i.a.a. Gedeputeerde Staten

Begeleidingsbrief

Naam en titel onderzoek

Onderzoek en wat nu...?

Inhoudelijk opdrachtgever

Klankbordgroep Statencommissie Cultuur en Welzijn van Provinciale Staten van Drenthe.

Aanleiding/centrale onderzoeksvraag/relatie met beleid

Het Onderzoeksbureau verricht beleidsonderzoek op het terrein van Cultuur, Welzijn en Zorg ten behoeve van het provinciale beleid. In de vijf jaar dat zij bestaat zijn zo'n 40 onderzoeksrapporten uitgebracht. Provinciale Staten streven ernaar om de uitkomsten van deze onderzoeken zoveel en zo goed mogelijk te gebruiken. In dit kader hebben zij gevraagd te onderzoeken of en hoe de uitkomsten uit onderzoeken daadwerkelijk zijn gebruikt.

Gegevensverzameling

Voor de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag, die is uitgesplitst in 4 deelvragen over de mate en de wijze van gebruik, de redenen van niet-gebruik en aanbevelingen voor optimaler gebruik, is eerst een representatieve selectie gemaakt van tien rapporten. Het gebruik van deze tien onderzoeksrapporten is onderzocht in documenten en via interviews.

Conclusies

Uit de documentenanalyse komt het gebruik van zeven van de tien rapporten naar voren. Tijdens de 41 rapportbesprekingen, die hebben plaatsgevonden met Statenleden en beleidsmedewerkers, blijkt dat 71% van de besproken rapporten is gebruikt. De rapporten worden meestal gebruikt voor eigen beeldvorming en het opdoen van ideeën. Ook het gebruik van onderzoeken 'tijdens interne besprekingen' en 'in contact met derden' is relatief vaak genoemd. In 29% van de rapportbesprekingen zijn geen directe aanwijzingen voor gebruik gevonden. De meest genoemde redenen van niet-gebruik zijn dat de uitkomsten van het onderzoek geen aanleiding geven voor gebruik of het bepalen van een politiek standpunt. Aan het einde van het rapport zijn aanbevelingen geformuleerd om het gebruik van de onderzoeksrapporten te optimaliseren.

Onderzoek uitgevoerd door:

drs. J. de Witt en P. Hoekman MSc

Nadere informatie is in te winnen bij:

P. Hoekman MSc

09.027/MR/PH/HL

“Onderzoek

en wat nu.....?”

Colofon:

Onderzoek en rapportage: drs. J. de Witt en P. Hoekman MSc
Eindredactie: drs. M.J.C. Rigter
Met medewerking van: H. Plat-Lieben en drs. R. Louwsma
Uitgave: Provincie Drenthe
Bestuurscommissie OCWZ
Postbus 122
9400 AC Assen
Kenmerk: 09.013/JW/PH/HL/RL
Datum: augustus 2009

Auteursrecht voorbehouden.

© Copyright 2009, Bestuurscommissie OCWZ

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij de Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg van de provincie Drenthe. Gehele of gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld. Vermenigvuldiging en/of publicatie in een andere vorm dan deze uitgave is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de Bestuurscommissie OCWZ.

Inhoud

	pagina
Samenvatting	5
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel en vraagstellingen	8
1.3 Opbouw van het rapport	8
2. Theoretische achtergrond en methode van onderzoek	9
2.1 Beleidsonderzoek	9
2.2 Gebruik van onderzoek	10
2.3 Verantwoording onderzoeksopzet	12
3. Benutting van de onderzoeken	13
3.1 Totaaloverzicht benutting van de onderzoeken	13
3.2 Mate en wijze gebruik door Provinciale Staten	18
3.3 Mate en wijze gebruik door Gedeputeerde Staten	20
3.4 Adviezen voor verbetering benutting onderzoek	22
4. Conclusies, discussie en aanbevelingen	27
4.1 Conclusies	27
4.2 Discussie	28
4.3 Aanbevelingen	29
Literatuur	33
Bijlagen	35
Bijlage 1: Uitgaven Bestuurscommissie OCWZ	
Bijlage 2: Verantwoording onderzoeksopzet	
Bijlage 3: Overzicht geïnterviewden en frequenties	
Bijlage 4: Vragenlijst	

Samenvatting

Het Onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg bestaat ruim vijf jaar. In die vijf jaar zijn er zo'n 40 onderzoeken uitgevoerd. Provinciale Staten vinden het van belang dat er wat met deze onderzoeken gebeurt en vragen zich af wat gedaan is met de onderzoeksrapporten van het Onderzoeksbureau. In dit rapport wordt ingegaan op het gebruik door Statenleden en beleidsmedewerkers, redenen van niet-gebruik en aanbevelingen om het gebruik te verbeteren.

Voor dit onderzoek is een model ontwikkeld dat de fasen van het onderzoekstraject beschrijft die van invloed zijn op de benutting van onderzoek. De belangrijkste fasen blijken het voortraject en de fase van de overdracht van onderzoeksresultaten. In het voortraject moet duidelijk worden welke informatie het onderzoek dient op te leveren. Daarbij is goede interactie tussen onderzoeker en opdrachtgever van belang. In de fase van overdracht van de onderzoeksresultaten dienen onderzoeker en opdrachtgever te overleggen over onder andere de vorm van rapportage en wijze van verspreiding.

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen is een representatieve selectie gemaakt van tien onderzoeksrapporten. Het gebruik van deze tien onderzoeken is onderzocht in enerzijds documenten en anderzijds via interviews met Statenleden en beleidsmedewerkers.

Uit de geraadpleegde documenten komt het gebruik van zeven van de tien onderzoeksrapporten naar voren. Uit de interviews met Statenleden en beleidsmedewerkers blijkt dat 71% van de besproken rapporten is gebruikt. Meestal worden de rapporten gebruikt voor eigen beeldvorming en om ideeën op te doen. Ook het gebruik tijdens interne besprekingen en in contact met derden is relatief vaak genoemd. De belangrijkste reden van niet-gebruik is dat de uitkomsten geen aanleiding geven voor gebruik of het bepalen van een politiek standpunt. Ook redenen als 'ik ben niet de juiste persoon om het rapport te gebruiken' of 'ik heb het nog niet gebruikt, maar ben nog wel van plan het te gaan gebruiken' zijn relatief vaak genoemd.

De aanbevelingen in het rapport zijn geformuleerd voor gebruikers en onderzoekers:

- Gedeputeerde Staten (GS) van Drenthe en beleidsmedewerkers;
- Provinciale Staten (PS) van Drenthe en de klankbordgroep OCWZ;
- de Bestuurscommissie OCWZ en het Onderzoeksbureau CWZ.

De aanbevelingen betreffen de onderscheiden facetten van het onderzoeksmodel: het voortraject, de fase van uitvoering van het onderzoek, het natraject, de interactie tussen opdrachtgever en onderzoeker en de bereidheid en het vermogen tot handelen.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Provinciale Staten van Drenthe hebben in juni 2002 besloten een intern onderzoeksbureau te realiseren. In januari 2003 is het Onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg (OCWZ) van start gegaan. OCWZ verricht beleidsonderzoek ten behoeve van het provinciale beleid op de terreinen cultuur, welzijn en zorg. Sinds de oprichting zijn ruim veertig onderzoeksrapporten en vier adviesrapporten uitgebracht in opdracht van GS en PS (zie bijlage 1 voor het overzicht). Bij de onderzoeken wordt regelmatig gebruik gemaakt van het Drents panel, een grote representatieve steekproef uit de Drentse bevolking die hun mening over allerlei onderwerpen geeft. Het onderzoeksbureau beheert ook een website met gegevens over de jeugd in Drenthe (www.jeugdmonitordrenthe.nl).

Beleids­onderzoek heeft als doel goede informatie en kennis te leveren om beleid te ontwikkelen, bij te sturen dan wel het beleid te evalueren (Van Hoesel en Leeuw, 2005). Voor het ontwikkelen van beleid is kennis nodig. Eén van de bronnen van kennis is onderzoek. Beleids­onderzoek kan inzicht bieden in oorzaken van maatschappelijke problemen, zoekt naar grondslagen van voorgenomen beleid, verkent haalbaarheden, volgt uitvoering van het beleid en evalueert de effecten. Bij elke fase in de beleidscyclus hoort een ander type onderzoek. Het onderzoeksbureau verricht tot nu toe voornamelijk inventariserend onderzoek.

PS streven ernaar om de uitkomsten van onderzoeken zo goed mogelijk te gebruiken. Maar hoe staat het daarmee? In hoeverre worden de onderzoeksresultaten ook daadwerkelijk gebruikt? Hoe gaan PS en GS om met de onderzoeksrapporten en de onderzoeksresultaten? Worden de resultaten gebruikt om nieuw beleid te ontwikkelen of om beleid bij te stellen? Al deze vragen zijn redenen geweest om het onderzoeksbureau de opdracht te geven onderzoek te doen naar de benutting van onderzoek. Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van de flexibele capaciteit 2008/2009 van PS.

1.2 Doel en vraagstellingen

Doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de benutting van onderzoeksrapporten. Daarbij worden ook redenen van niet-gebruik meegenomen. Een belangrijk nevensdoel is het bieden van handvatten voor beter gebruik van de informatie uit onderzoek.

Om het doel van het onderzoek te bereiken, zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. *In welke mate zijn de uitkomsten van onderzoeken van OCWZ gebruikt in het provinciale beleid?*
2. *Op welke wijze zijn onderzoeksgegevens gebruikt in het provinciale beleid?*
3. *Wat zijn redenen van niet-gebruik?*
4. *Welke aanbevelingen kunnen worden geformuleerd ten aanzien van het gebruik van onderzoeksrapporten?*

1.3 Opbouw van het rapport

Na dit inleidende hoofdstuk, waarin aanleiding, vraagstellingen en doel van het onderzoek zijn beschreven, wordt in het tweede hoofdstuk een theoretisch kader met het onderzoeksmodel gepresenteerd en een verantwoording gegeven van de methode van onderzoek. De resultaten van de mate van gebruik, wijze van gebruik, redenen van niet-gebruik en adviezen voor verbetering van het gebruik worden beschreven in hoofdstuk 3. De conclusies, discussie en aanbevelingen komen aan bod in hoofdstuk 4.

2. Theoretische achtergrond en methode van onderzoek

In dit hoofdstuk wordt kort beschreven wat beleidsonderzoek is en wanneer onderzoek bruikbaar is (2.1). In paragraaf 2.2 wordt, aan de hand van een model, het proces van het gebruik beschreven. Tot slot wordt in paragraaf 2.3 de methode van onderzoek weergegeven.

2.1 Beleidsonderzoek

Het Onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg verricht beleidsonderzoek.

Beleids­onderzoek wordt door Van Hoesel en Leeuw (2005) als volgt omschreven:

Beleids­onderzoek is toepassingsgericht onderzoek van veelal gammawetenschappelijke aard ten behoeve van instanties die beleid voor de samenleving ontwikkelen, uitvoeren en evalueren.

Het gaat dus om wetenschappelijk én om toegepast onderzoek, dat wil zeggen dat bruikbaarheid van het resultaat voor het beleid voorop staat. Voor bruikbaar onderzoek dient het onderzoek te passen binnen het beleidsproces en dienen de uitkomsten aan te sluiten bij de beleidscontext. Hiervoor is het belangrijk dat de opdrachtgever regelmatig contact heeft met de onderzoeker.

De belangrijkste fase voor de bruikbaarheid is de beginfase. Van Hoesel en Leeuw (2005) stellen *'de mate waarin zorg en tijd wordt besteed aan het voortraject als noodzakelijke voorwaarde voor het behalen van rendement.'* In de beginfase moet duidelijk worden welke informatie het onderzoek dient op te leveren en waarvoor deze informatie in het beleidsproces gebruikt gaat worden. Bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van nieuw beleid, het bijstellen van beleidsuitvoering of het besluit dat beleid al dan niet geslaagd is. Er dient tijdig te worden nagedacht over wanneer welke informatie - en eventueel dus onderzoek - nodig is. Het opstellen van een onderzoeksprogramma kan daaraan een belangrijke bijdrage leveren (Van Hoesel & Leeuw, 2005). In de uitvoeringsfase is het van belang dat het onderzoek op koers wordt gehouden. Onderzoeker en opdrachtgever hebben ook dan idealiter regelmatig contact. Een begeleidingscommissie kan daarbij een rol spelen. Bij de afronding is het van belang dat de resultaten in een zodanige vorm worden gegoten dat ze overdraagbaar zijn aan degenen die er mee aan de slag moeten.

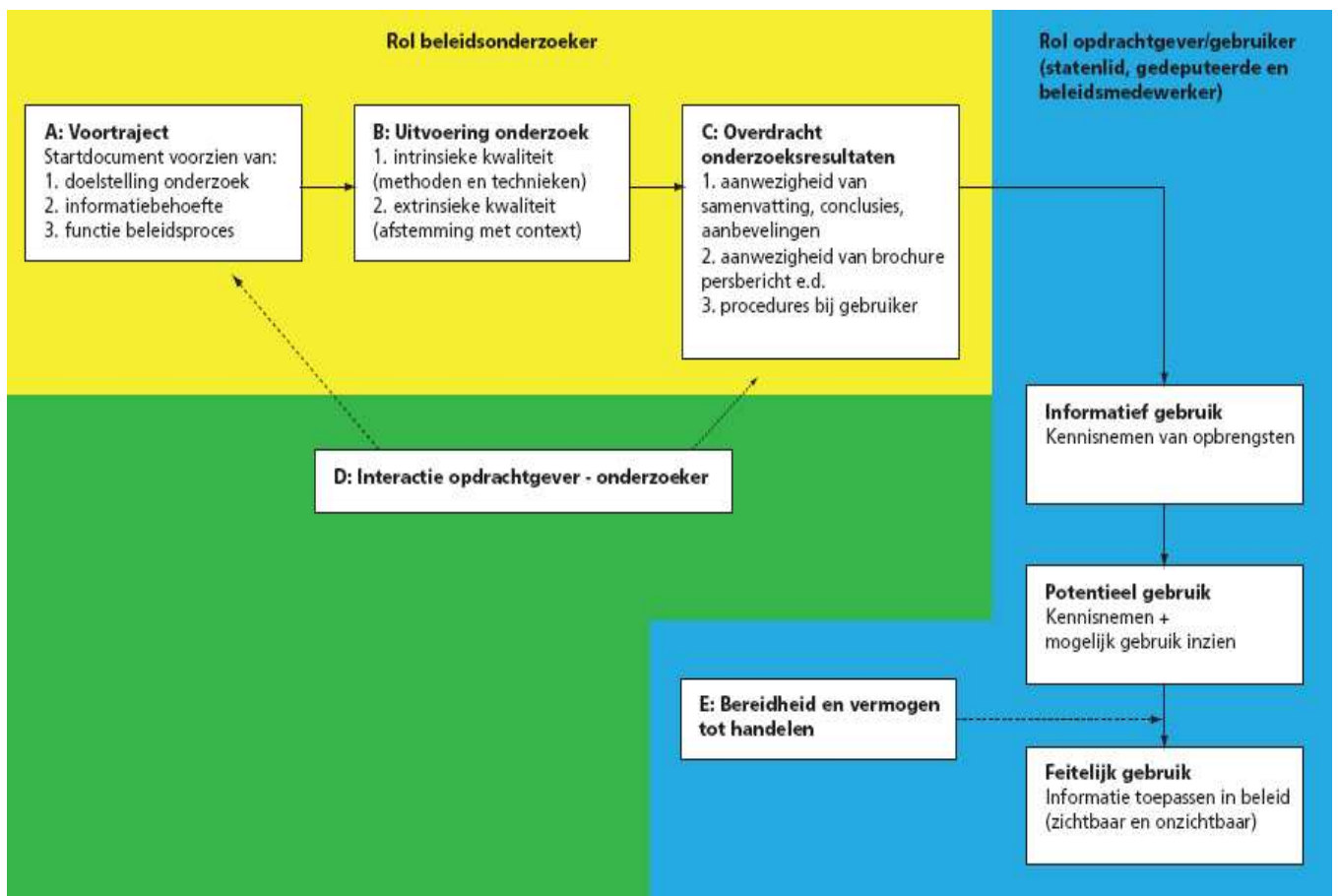
Interactie blijkt van essentieel belang voor het gebruik van onderzoek. Tijdens de werkconferentie "Onderzoek en Beleid: de optimale pasvorm" heeft de voorzitter van de Bestuurscommissie OCWZ destijds, professor Waslander, in haar presentatie aangegeven dat

het interactiemodel centraal staat (Rigter, 2005). In dit model maakt de interactie tussen onderzoeker en beleidsmaker deel uit van het beleidsproces. Volgens Van Hoesel e.a. (2005) leidt goed luisteren en vervolgens goed interpreteren van de beleidsvraag tot een adequate vertaling in een onderzoeksvraag en tot een bruikbaar onderzoeksantwoord, dat vervolgens kan leiden tot een optimale beleidsbeslissing. De bestuurscommissie OCWZ heeft tijdens de tweede werkconferentie “Van beleidsvraag naar onderzoeksvraag” aandacht besteed aan dit proces (Rigter, 2007).

2.2 Gebruik van onderzoek

De waarde, die beleidsonderzoek voor de opdrachtgever heeft, is even belangrijk als een wetenschappelijk verantwoorde aanpak. De uitkomsten moeten dus bruikbaar zijn. Dit houdt niet vanzelfsprekend in dat ze ook daadwerkelijk gebruikt worden; dat ligt veelal buiten de competentie en verantwoordelijkheid van de onderzoeker. Om de factoren die van invloed zijn op het gebruik van onderzoek in kaart te brengen, is voor dit onderzoek een model ontwikkeld aan de hand van de literatuur (Mevissen & Price, 2005; Mulder, 1991). Het model is weergegeven in figuur 2.1.

Figuur 2.1: Onderzoeksmodel proces gebruik onderzoeken (De Witt, 2009)

In het model zijn twee actoren onderscheiden die invloed hebben op het gebruik van onderzoeken. Dat is enerzijds de beleidsonderzoeker, anderzijds de opdrachtgever en/of gebruiker.

Rol onderzoeker

Het proces van gebruik begint bij het voortraject (A). Dit is de belangrijkste fase, waarin het gebruik van onderzoek verhoogd kan worden (Van Hoesel & Leeuw, 2005; Mevissen & Prince, 2005). De opdrachtgever heeft een beleidsvraag waarvoor hij onderzoek wil inzetten. De onderzoeker zal dan in gesprek met de opdrachtgever deze beleidsvraag omzetten in een onderzoeksvraag. Daarbij wordt het doel van het onderzoek verwoord, dus welke concrete informatie het onderzoek moet opleveren en wat de functie ervan is in het beleidsproces. In de uitvoeringsfase is de rol van de onderzoeker het kwalitatief goed uitvoeren van het onderzoek (B): de juiste onderzoeksmethoden en technieken (intrinsieke kwaliteit) zijn gebruikt en het onderzoek sluit zo goed mogelijk aan bij de context die van toepassing is (extrinsieke kwaliteit). Deze context kan vele vormen aannemen: de fase van beleid, de omgeving waar het beleid zich op richt, partijen die het beleid uitvoeren etc. Als de onderzoeker het onderzoek heeft afgerond (C) vindt overleg plaats met de opdrachtgever over de vorm van de rapportage en de wijze van verspreiding. Een samenvatting, conclusies en aanbevelingen in een rapport vergemakkelijken het gebruik ervan. Ook een ruime verspreiding vergroot de kans op gebruik (Mevissen & Prince, 2005; Mulder e.a., 1991).

Rol opdrachtgever/gebruiker

De opdrachtgever, dan wel de gebruiker, heeft een belangrijke sleutel in handen voor het gebruik van de kennis uit onderzoeken (Mevissen & Prince, 2005). De bereidheid om gebruik te maken van de uitkomsten hangt af van zowel persoonlijke als politieke factoren (E). Als uitkomsten beter aansluiten bij de intenties en belevingswereld van de gebruiker (persoonlijke factor), dan wel aansluiten bij het gangbare beleid van zijn organisatie (politieke factor) zal het gebruik hoger zijn dan wanneer onderzoeksresultaten dat niet doen. Naast de bereidheid van een opdrachtgever om iets met de uitkomsten te doen, is het van belang dat hij dat ook kan. Het gaat hierbij om het vermogen om de informatie uit het onderzoek op de juiste manier te interpreteren, te gebruiken en te vertalen naar de eigen praktijk.

Het gebruik is in te delen in drie gradaties, te weten informatief, potentieel en feitelijk gebruik. Bij informatief gebruik gaat het om kennisnemen van de uitkomsten van het rapport, zoals het lezen van (delen van) het rapport. Als een gebruiker het rapport gelezen heeft en nadenkt over hoe hij de informatie kan gebruiken dan is er sprake van potentieel gebruik. Het daadwerkelijk toepassen van de informatie uit het rapport in het beleidsproces wordt feitelijk gebruik genoemd. In de literatuur wordt soms nog een vierde gradatie

onderscheiden: het gebruik van de kennis van een verzameling van onderzoeken. Kennis van een veelheid aan onderzoeken kan bijdragen aan het algemene kennispeil ten aanzien van een thema (Mevissen & Prince, 2005).

Interactie onderzoeker en opdrachtgever

Gedurende het gehele traject van onderzoek is overleg nodig voor een zo bruikbaar mogelijk onderzoek (D). In het voortraject zal het overleg gaan over wat de opdrachtgever wil weten en waarom, en hoe de onderzoeker denkt de onderzoeksvragen te beantwoorden. In het natraject is het van belang dat er gesproken wordt over hoe, wanneer en aan wie het onderzoek gepresenteerd gaat worden. Tevens is het goed elkaar tijdens het onderzoek op de hoogte te houden van de vooruitgang en van ontwikkelingen in het veld (Hoesel e.a., 2005).

2.3 Methode van onderzoek¹

Uit alle tussen 2004 en 2008 verschenen rapporten is er een representatieve steekproef getrokken van tien onderzoeken (zie bijlage 2). Om de onderzoeksvragen te beantwoorden zijn meerdere methoden van onderzoek toegepast.

- Via analyse van documenten is nagegaan of er naar de tien onderzoeken is verwezen en/of op welke manier deze zijn besproken. Geanalyseerd zijn agenda en verslagen van de Statencommissie CW en beleidsdocumenten die de thema's van de betreffende onderzoeken behandelen.
- Via interviews met de gebruikers/opdrachtgevers is nagegaan óf zij de onderzoeken kennen, hoe zij er kennis van hebben genomen en hoe zij eventueel het onderzoek hebben gebruikt. Er zijn in totaal achttien interviews gehouden: acht met Statenleden van de statencommissie CW (leden van de klankbordgroep zijn uitgesloten) en tien met beleidsmedewerkers van de teams Sociale Ontwikkeling en Cultuur (zie bijlage 3 voor de lijst met geïnterviewden en bijlage 4 voor de vragen die zijn gesteld).
- Omdat één van de doelen van het onderzoek is om het gebruik van onderzoek te bevorderen zijn er groepsbijeenkomsten georganiseerd. Daarin zijn conceptaanbevelingen - geformuleerd uit literatuur en bevindingen - besproken en aangescherpt. Er zijn drie bijeenkomsten geweest met onderzoekers, met beleidsmedewerkers en met de klankbordgroep OCWZ van de Statencommissie CW.

¹ Zie voor een uitgebreide verantwoording van de onderzoeksopzet bijlage 2.

3. Benutting van de onderzoeken

In dit hoofdstuk worden de resultaten gepresenteerd, te beginnen met een totaal beeld. We gaan in op de mate van gebruik (3.1.1), de wijze van gebruik (3.1.2) en de redenen van niet-gebruik (3.1.3) van de beide opdrachtgevers. Met het oog op de aanbevelingen zijn de analyses ook voor de afzonderlijke gebruikersgroepen uitgevoerd. Paragraaf 3.2 behandelt de benutting door PS, paragraaf 3.3 de benutting door GS. De resultaten worden geclassificeerd naar de drie vormen van gebruik uit figuur 2.1: *informatief*, *potentieel* en *feitelijk gebruik*. Ten slotte worden in paragraaf 3.4 de adviezen voor een betere benutting van onderzoek beschreven.

3.1 Totaal overzicht benutting van de onderzoeken

3.1.1 *Mate van gebruik*

De mate van gebruik blijkt uit de analyse van documenten van PS en GS. De verdieping ervan komt naar voren uit de interviews met vragen naar het lezen van de rapporten, het gebruik ervan voor het werk en de frequentie van het gebruik. Om de resultaten toe te lichten worden citaten uit de verschillende interviews gebruikt.

Documentenanalyse

Er is bekeken hoe de onderzoeksrapporten op de agenda van de Statencommissie Cultuur en Welzijn zijn geplaatst. Van de tien geselecteerde onderzoeken zijn er acht als ingekomen stuk geagendeerd. De overige twee zijn als bespreekstuk op de agenda geplaatst.² Vanuit deze bevinding kan gesteld worden dat de tien onderzoeken alle *informatief* zijn gebruikt: er is kennisgenomen van de inhoud van de rapporten. Van de onderzoeken die als bespreekstuk zijn geagendeerd, is méér dan alleen kennisgenomen van de inhoud; de inhoud van deze rapporten is ook daadwerkelijk besproken. In deze gevallen is sprake van *feitelijk* gebruik van de rapporten.

Ook zijn er veertien beleidsdocumenten van de Provincie Drenthe en van preferente instellingen op de benutting van onderzoek geanalyseerd. Daarbij is het gebruik van zeven van de tien onderzoeksrapporten *aanwijsbaar* naar voren gekomen³:

² Eén onderzoek is tweemaal als bespreekstuk op de agenda geplaatst, waarvan één keer voor de commissie Omgevingsbeleid.

³ 'Aanwijsbaar' is het gebruik dat blijkt uit bronvermeldingen en verwijzingen naar het onderzoeksrapport. Bronvermelding blijkt nog geen gemeengoed te zijn.

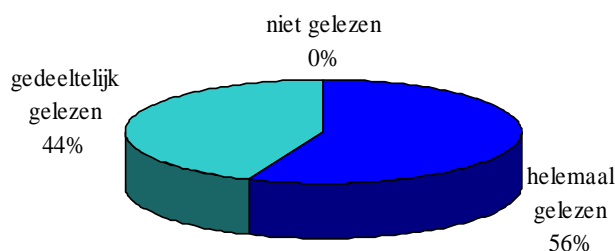
- A. In drie van de veertien documenten is gerefereerd aan drie destijds lopende of toekomstige onderzoeken, wat geassocieerd kan worden als *potentieel* gebruik.
 - B. In negen van de veertien documenten is verwezen naar zes onderzoeksrapporten.
 - C. In vijf van de veertien documenten zijn bevindingen uit drie onderzoeksrapporten aangetroffen.
- Bij B en C is sprake van *feitelijk* gebruik van de onderzoeksrapporten.

Interviews

Uit de 18 interviews blijkt gebruik dat niet of minder goed traceerbaar is. Niet-traceerbaar gebruik wordt verduidelijkt door het volgende citaat: *"(...)Wat je kunt gebruiken, haal je uit het rapport, zonder er altijd naar te verwijzen van 'wij lezen daar'. De andere rapporten van KPMG, Deloitte en de Rekenkamer worden vaak wel met naam genoemd, omdat dat vaker een rapport is dat wordt gebruikt als je een heel specifieke vraag hebt."*

Allereerst is nagegaan hoe de rapporten zijn gelezen en de meest gelezen onderdelen van een rapport.

Figuur 3.1 In welke mate gelezen? (n= 41 rapportbesprekingen⁴)

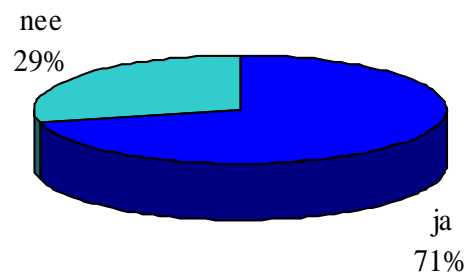

Ruim de helft (56%) van de besproken onderzoeksrapporten is helemaal gelezen. Het volgende citaat maakt duidelijk in welke situaties rapporten zoal geheel gelezen worden: *"Vorig jaar heb ik dit onderwerp in portefeuille gekregen. En in het kader van dossierkennis is het handig je de dossiers eigen te maken. En één van de onderdelen van het dossier was dit rapport en dat heb ik helemaal gelezen."* Van de besproken onderzoeksrapporten blijkt 44% gedeeltelijk gelezen te zijn. Eén van de geïnterviewden maakt duidelijk wanneer een rapport vooral gedeeltelijk wordt gelezen: *"Kleine rapporten ga je gewoon door, maar grote rapporten, zoals dit, daar ga je al kritischer lezen 'wat wel en wat niet'.* De onderdelen die het meest worden gelezen, zijn (delen van) de resultaten, gevolgd door de samenvatting en de conclusies. Geen van de geïnterviewden heeft aangegeven het rapport *niet* te hebben gelezen. Alle onderzoeken zijn dus *informatief* gebruikt.

⁴ In de interviews kunnen meer onderzoeksrapporten besproken worden. In totaal zijn de 10 onderzoeken 41 keer besproken. Het onderzoeksobject is dus het aantal rapportbesprekingen.

De rapporten worden niet alleen ter informatie gebruikt, maar ook bij het werk. Uit figuur 3.2 blijkt dat 71% wordt gebruikt bij de werkzaamheden. Het merendeel van de besproken rapporten is dus ook *feitelijk* gebruikt.

Figuur 3.2 Informatie gebruikt bij werkzaamheden? (n= 41 rapportbesprekingen)

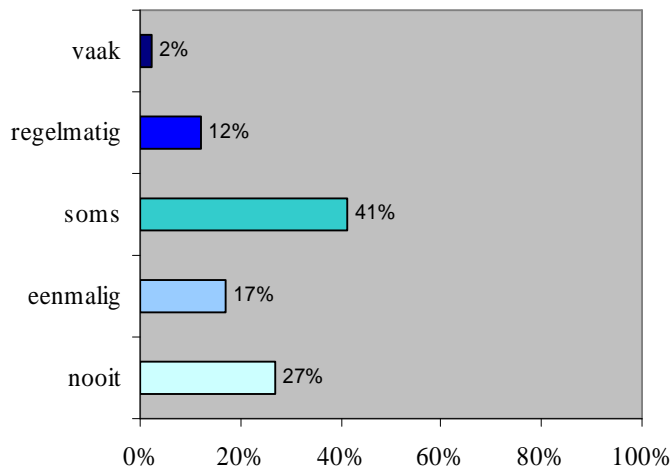

Tijdens de interviews is naar voren gekomen dat in de praktijk het wel of niet gebruiken van de rapporten niet zo 'zwart-wit' gesteld kan worden. Het rapport wordt namelijk niet altijd er letterlijk bij gepakt en de informatie die iemand gebruikt is niet altijd herleidbaar naar een rapport, wat duidelijk wordt uit de volgende citaten:

- *"Ik weet wat in het rapport [Dorpskracht. Een procesevaluatie van dorpsplannen in Drenthe] staat, dus het zit in mijn hoofd, dus sla ik het rapport niet dagelijks open. Ik pas de informatie toe als ik de mogelijkheid zie."*
- *"Je moet niet denken dat het rapport [Sociaal Rapport Drenthe 2008] bij ons op tafel ligt, maar als wij het over de voorbereiding van de Sociale Agenda hebben, dan is het zo dat we dit soort dingen wel gebruiken bij de afstemming van 'wat gaan we zeggen'. (...) Soms is het handig om even te checken, van moeten we ons daar op inzetten."*
- *"Meer niet dan wel gebruikt, omdat het puur ter oriëntatie was. Ik zat bij het verschijnen van het rapport niet in de Staten, dus ik heb ook niet bij de behandeling gezeten.(...) Als ik het met een ja of nee moet beantwoorden, dan heb ik hem [het rapport Niet onder de korenmaat] niet direct gebruikt."*

Uit figuur 3.3 blijkt de beleving van de frequentie van het gebruik van de informatie uit de onderzoeksrapporten. Van de besproken rapporten wordt 55% soms, regelmatig of vaak gebruikt en 17% eenmalig. Circa een kwart van de besproken rapporten wordt nooit gebruikt.

Figuur 3.3 Frequentie van gebruik (n= 41 rapportbesprekingen)

3.1.2 Wijze van gebruik

De meeste onderzoeken worden gebruikt voor eigen beeldvorming en ideeën opdoen. Het gebruik van de informatie voor de eigen gedachtevorming kan gezien worden als een minimale vorm van feitelijk gebruik. Een aantal citaten van geïnterviewden verduidelijkt deze wijze van gebruik:

- *“Voor eigen beeldvorming en ideeën op doen gebruikt, absoluut! Daarbij doel ik op ‘hoe is de beleving nu over dit onderwerp’, maar dat geldt in het algemeen voor de rapporten die jullie uitgeven. Met name het Panel.”*
- *“Ik gebruik überhaupt rapporten niet om helemaal door te spitten en voor de details. Het geeft mij heel vaak achtergrondinformatie, een soort achtergrondmuziek. En sommige dingen geven wel een bepaalde trigger: dat valt me nou heel erg op.”*
- *“Je haalt er elementen uit, je gebruikt het vanuit de achtergrond, niet dat ik vervolgens nog het rapport erbij pak. Er zullen ongetwijfeld elementen zijn die meegenomen worden. Je moet het zien als een stapeling, het zijn allemaal documenten, niet dat je je standpunt bepaalt op basis van een rapport van het onderzoeksbureau, maar je haalt er ook dingen bij uit contacten uit de samenleving, de media, uit je eigen waarnemingen, die stapel je en dat is uiteindelijk waarop je in de commissie je visie op baseert.”*

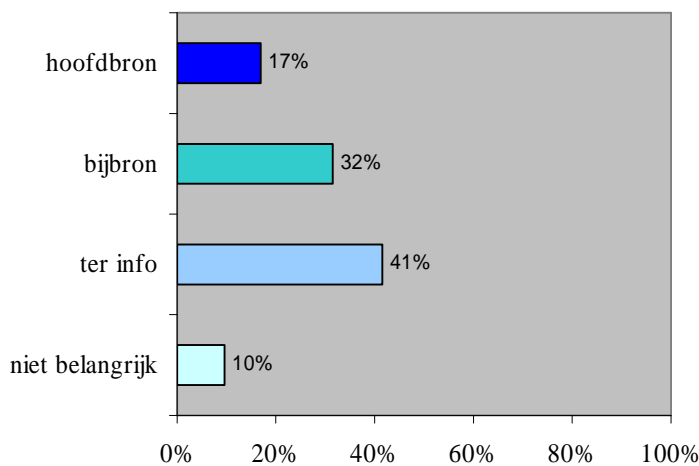
Ook wordt vaak genoemd dat de informatie uit de onderzoeksrapporten wordt gebruikt tijdens interne besprekingen en in contact met derden. Daarnaast wordt onderzoek gebruikt tijdens bijeenkomsten, discussies en (informele) gesprekken met bijvoorbeeld raadsleden, Statenleden en burgers.

Tijdens de interviews is ook gevraagd naar het belang van een onderzoek als bron. Dat blijkt in de praktijk afhankelijk te zijn van de situatie, zo blijkt uit dit citaat: *“Er zijn periodes dat je*

het er vaker bij pakt, maar over het geheel gezien, soms een hoofdbron bij beleidsvoorstellen en in gesprek met de preferente instelling, maar in gesprekken met gemeenten meer ter informatie.'

Uit figuur 3.4 valt af te leiden dat onderzoek vooral ter informatie wordt gebruikt en minder als hoofd- of bijbron.

Figuur 3.4 Belang van rapport als bron (n= 41 rapportbesprekingen)

3.1.3 Redenen niet-gebruik

Bij 12 van de 41 rapportbesprekingen (29%) zijn geen directe aanwijzingen voor gebruik gevonden. De geïnterviewden geven aan dat de uitkomsten geen aanleiding geven voor gebruik of voor het innemen van een politiek standpunt (6x genoemd). Een citaat maakt dit duidelijk: *"Het [het rapport Vrijwilligerwerk en mantelzorg] bevat voldoende handvatten voor gebruik, maar op het moment heeft het geen handvat voor een politiek iets.(...)"* In een aantal gevallen geeft bijvoorbeeld het type onderzoek (pilot/inventarisatie) niet direct aanleiding om wat met de uitkomsten te doen. Een andere reden voor niet-gebruik is 'ik ben niet de juiste persoon om het te gebruiken' (5x genoemd), bijvoorbeeld omdat de persoon geen woordvoerder op het onderwerp is. 'Nog niet, wel van plan' is 4x genoemd als reden voor niet-gebruik, zoals het volgende citaat illustreert: *"Ik ben nu betrokken geraakt bij het onderwijs. Ik weet zeker dat ik het Sociaal Rapport daarvoor ga pakken, dat je een beetje een idee hebt, ook als je een gesprek op landelijk niveau hebt."* Andere redenen voor niet-gebruik lopen uiteen van ontbreken van handvatten voor gebruik, het onderwerp is politiek gezien niet actueel tot geen taak meer van de provincie (1x genoemd) en het rapport biedt geen aanvulling op de informatie die uit andere bronnen te halen is.

3.2 Mate en wijze van gebruik door Provinciale Staten

In deze en de volgende paragraaf komen de opdrachtgevers/gebruikers afzonderlijk aan bod. Hier wordt mate en wijze van gebruik door PS beschreven aan de hand van documentenanalyse en interviews.

3.2.1 *Mate van gebruik*

Documentenanalyse

Acht van de tien geselecteerde onderzoeken zijn als ingekomen stuk geagendeerd. De overige twee zijn als bespreekstuk op de agenda geplaatst. Om een indruk te geven van de wijze waarop de twee rapporten zijn besproken, worden enkele citaten gegeven.

- Onderzoek Leefbaarheid op het platteland

“Mevrouw Smith is van mening dat het onderzoek een goed beeld geeft van de leefbaarheid, waarmee het niet slecht is gesteld. Het biedt tevens duidelijkheid waaraan de provincie nog moet werken (...).” “De heer Idema leest op bijlage 6 na, weinig nieuws over de materie.”

“Mevrouw Pannekoek wijst op het onderzoeksresultaat van het teruglopend aantal kinderen. Met punten zoals dit moet bij toekomstig beleid rekening worden gehouden. De opmerkingen van mevrouw Smith worden onderschreven.”

“Mevrouw Mastwijk vindt het een stevig rapport met handzame cijfers, conclusies en weergaven. Het is waardevol de gedachten voor de toekomst aan te toetsen.”

“Mevrouw Kempe complimenteert het Onderzoeksbureau met dit gedegen en goed leesbare rapport.”

- Onderzoek Dorpskracht

“Mevrouw Pannekoek wil dat de Staten zich uitspreken over de aanbevelingen onder 6.4.”

“De heer Dijkstra is blij met de conclusie dat provinciaal beleid positief bijdraagt aan de bewonersparticipatie in de dorpen. De middelen blijken succesvol en effectief. De aanbevelingen van het rapport moeten overgenomen worden voor toekomstig beleid.”

“De heer Esseveld wil eveneens dat de aanbevelingen overgenomen worden voor toekomstig beleid.”

“Mevrouw Smith onderstreept het belang van dorpsplannen voor de bewoners van de dorpen. (...).”

“Mevrouw Pannekoek vraagt of GS de aanbevelingen overnemen.”

“Gedeputeerde mevrouw Haarsma vindt dat de ingeslagen weg zeker voortgezet moet worden. (...) De aanbevelingen worden dan ook onderschreven. (...) De aanbevelingen worden overgenomen.”

De citaten uit de bovenstaande bespreking kunnen de indruk wekken dat uitkomsten van onderzoek zichtbaar leiden tot aanpassing van beleid. Maar dat is niet altijd het geval. De vraagstelling van een onderzoek is mede bepalend voor de functie die het onderzoek ten aanzien van beleid heeft (beleidsontwikkeling, beleidsaanpassing of bevestiging van beleid)

Interviews

De geïnterviewden geven aan dat zij 59% van de met hen besproken rapporten helemaal hebben gelezen, tegen 41% gedeeltelijk. Ook blijkt dat zij zeer vaak de informatie van de onderzoeken voor hun werkzaamheden gebruiken (bij 67% van de met hen besproken rapporten). Om een indicatie te krijgen van de mate van gebruik, is aan de Statenleden gevraagd wat naar eigen beleving de frequentie van het gebruik van de informatie is geweest.

Tabel 3.1 Frequentie van gebruik door PS

<i>n = rapportbesprekingen</i>	<i>27</i>
nooit	33%
eenmalig	22%
soms	26%
regelmatig	19%
vaak	0%
<i>Totaal</i>	<i>100%</i>

Uit tabel 3.1 komt naar voren dat Statenleden 2/3 van de rapporten eenmalig, soms of regelmatig gebruiken en 1/3 wordt nooit gebruikt. Geen enkel rapport wordt ‘vaak’ gebruikt.

3.2.2 *Wijze van gebruik*

Statenleden gebruiken de informatie voornamelijk voor eigen beeldvorming c.q. om ideeën op te doen, gevolgd door het gebruik tijdens interne besprekingen in de sectie of fractie (respectievelijk 17 en 15 keer genoemd). De informatie uit de onderzoeksrapporten wordt door Statenleden ook nog in andere situaties gebruikt. Het meest genoemd is het gebruik van informatie tijdens bijeenkomsten, discussies en (informele) gesprekken met bijvoorbeeld raadsleden, Statenleden of burgers (8 x genoemd). Een citaat uit één van de interviews licht deze wijze van gebruik toe: *“Ook heb ik het rapport [Vitamine C voor de kleine K] gebruikt bij een Groenlinks bijeenkomst met raadsleden over cultuur, en is het doorvertaald naar de afdelingen. (...) Tijdens een werkbezoek bij K&C vraag je of zij zich in het rapport herkennen, waar zij behoefte aan hebben, ‘hebben jullie klachten over het werk van de provincie, waar de Statenleden hen bij kunnen helpen, wat doen ze er zelf aan.’”*

De onderzoeksrapporten zijn vooral ter informatie of als bijbron gebruikt (78%). Door hen wordt 15% van de besproken rapporten als hoofdbron gebruikt. Slechts 7% van de onderzoeksrapporten blijkt geen belangrijke bron voor Statenleden.

3.3 Mate en wijze van gebruik door Gedeputeerde Staten

De bevindingen over de mate en wijze van gebruik door GS worden aan de hand van de interviews met beleidsmedewerkers, als vertegenwoordigers van GS, beschreven.

3.3.1 *Mate van gebruik*

Documentenanalyse

Uit veertien beleidsdocumenten is het gebruik van zeven van de tien onderzoeksrapporten *aanwijsbaar* naar voren gekomen. De wijze waarop gebruik gemaakt is van de onderzoeksrapporten, wordt aan de hand van een aantal citaten uit de betreffende documenten uiteengezet.

- Referentie naar lopend/toekomstig onderzoek

“Onderzoek naar talentontwikkeling is in september 2006 van start gegaan. De uitkomsten zijn voorzien in 2007. Uit dit onderzoek talentontwikkeling moet blijken of er voldoende mogelijkheden in Drenthe zijn om talenten de kans te geven zich te ontwikkelen, waar kansen liggen en wat de provincie hierin kan betekenen.” (in: Mensen in het Middelpunt- halverwege, Tussenbalans CW-beleid, 2005-2006, Provincie Drenthe).

“Bij dit traject worden ook de (eerste) resultaten betrokken van de onderzoeken die het onderzoeksbureau CWZ doet naar aard en omvang van vrijwillige inzet, respectievelijk mantelzorg in Drenthe.” (in: Vrijwillige inzet & Mantelzorg. Wat doet u voor Drenthe? 2007, Provincie Drenthe).

- Verwijzingen naar onderzoeksrapporten

“Zien bevindingen wordt bevestigd deur het onderzook Drenten en hun taal (Lange, E. (2007). Drenten en hun taal, een onderzoek naar de houding en het standpunt van de Drentse burgers ten opzichte van hun taal. Assen: Bestuurscommissie OCWZ Provincie Drenthe).” *“De onderstaande tabel gef een overzicht van de reacties op een antal stellings die underzoker Lange in Drenten en hun taal an de enquêteerden veurlegde.”* (in: Strategisch beleidsplan 2007, Huus van de Taol).

“Dit plan is een uitwerking van het Strategisch Beleidsplan 2006 tot en met 2009 waarin ambities en strategische koers voor die periode zijn aangegeven. Er is eveneens gebruik gemaakt van het Sociaal Rapport Drenthe 2008 dat als onderbouwing dient voor het te formuleren beleid van de provincie Drenthe voor de komende vier jaar.” (in: Werkplan 2009, Stichting Zorgbelang).

“In 2005 hebben wij al aangekondigd -mede op basis van discussies daarover met u en aansluitend op het beleid van de Drentse gemeenten, onder andere via de zogenoemde BOS-impuls- met nadere initiatieven te komen over de versterking van de breedtesport. Het rapport van het provinciale Onderzoeksbureau (...) over overgewicht in onze provincie vormt hiervoor mede een basis.” (in: Voorjaarsnota 2006, Provincie Drenthe)

“Ondanks het feit dat het aantal jeugdigen dat opgroeit met ernstige gedrags- en opvoedproblemen in Drenthe relatief laag is, zien we toch een groeiend aantal zorgvragers met zwaardere en complexere problematiek (monitor PWC en Sociaal Rapport provincie Drenthe).” (in: Meerjarenbeleidskader Jeugdzorg 2009 - 2012, Provincie Drenthe)

o Bevindingen uit onderzoeksrapporten

“Gebleken is dat jongeren zich vooral inzetten voor de ‘korte’ klussen, de wat oudere vrijwilligers zetten zich vaker langdurig in. Projecten ter ondersteuning van het vrijwilligerswerk zullen steeds meer gemeentelijke verantwoordelijkheid worden.” (uit: Sociaal Rapport Drenthe 2008, in: Sociaal doe je niet alleen. Sociale Agenda 2009-2012, Provincie Drenthe)

“Uit het onderzoek Vitamine C voor de kleine K bleek dat ruim 200.000 Drenten actief participeren in de amateurkunsten.” (in: K&C Drenthe, Werkplan 2009)

Interviews

In totaal hebben met tien beleidsmedewerkers 14 rapportbesprekingen plaatsgevonden. De beleidsmedewerkers melden dat zij de helft van de met hen besproken rapporten helemaal hebben gelezen, de rest is gedeeltelijk gelezen. Ook geven zij aan 11 van de 14 rapporten bij hun werkzaamheden te hebben gebruikt (79%). Om een indicatie te krijgen van de mate van gebruik is aan de beleidsmedewerkers gevraagd wat naar eigen beleving de frequentie van het gebruik van de informatie uit de onderzoeksrapporten is geweest.

Tabel 3.2 Frequentie van gebruik door GS

<i>n = rapportbesprekingen</i>	14
nooit	21%
eenmalig	0%
soms	71%
regelmatig	0%
vaak	7%
<i>Totaal *</i>	99%

* door afronding komt het totaal niet exact uit op 100%.

Uit tabel 3.2 blijkt dat beleidsmedewerkers 71% van de 14 besproken onderzoeksrapporten soms gebruiken, 21% nooit en 7% vaak. Geen van de besproken onderzoeksrapporten wordt door beleidsmedewerkers eenmalig of regelmatig gebruikt.

3.3.2 *Wijze van gebruik door GS*

Beleidsmedewerkers gebruiken de informatie uit onderzoeksrapporten net als Statenleden voornamelijk voor eigen beeldvorming of om ideeën op te doen (bij iedere rapportbespreking genoemd). Het gebruik voor het bevestigen, ontwikkelen of aanpassen van beleid wordt even vaak genoemd als het gebruik in contact met derden (8 x genoemd). Beleidsmedewerkers gebruiken de informatie ook voor het opstellen van een programma van eisen, het formuleren van beleidsvoorstellen en adviezen en voor memo's voor GS.

Beleidsmedewerkers gebruiken 57% van de 14 besproken onderzoeksrapporten ter informatie of als bijbron, 21% als hoofdbron. Eveneens 21% blijkt geen belangrijke bron voor beleidsmedewerkers te zijn.

3.4 **Adviezen voor verbetering benutting onderzoek**

Uit 29% van de rapportbesprekingen blijkt dat voor de besproken onderzoeksrapporten geen directe aanwijzingen voor gebruik zijn gevonden. Omdat PS streven naar een zo goed mogelijk gebruik van de onderzoeksrapporten, wordt in deze paragraaf antwoord gegeven op de vierde onderzoeksvraag *“Welke aanbevelingen kunnen worden geformuleerd ten aanzien van het gebruik van onderzoeksrapporten?”*. Er zijn uit de interviews met Statenleden en beleidsmedewerkers vele adviezen naar voren gekomen. Deze worden hier uitgebreid beschreven en in hoofdstuk 4 puntsgewijs omgezet in aanbevelingen.

De adviezen apart uitgewerkt voor de Bestuurscommissie OCWZ/Onderzoeksbureau CWZ, voor GS/beleidsmedewerkers en voor PS/klankbordgroep OCWZ. Voor de indeling is aangesloten bij het onderzoeksmodel dat het proces van gebruik van onderzoeken beschrijft. In dit model zijn vijf facetten onderscheiden, die van invloed kunnen zijn op het gebruik van onderzoeken, te weten:

- A. Voortraject
- B. Uitvoering van onderzoek (alleen voor onderzoekers)
- C. Natraject
- D. Interactie opdrachtgever – onderzoeker
- E. Bereidheid en vermogen tot handelen (alleen voor opdrachtgevers/gebruikers)

Alleen de facetten waarbij één of meerdere aanbevelingen zijn geformuleerd zijn uitgewerkt.

3.4.1 Adviezen voor de Bestuurscommissie OCWZ/Onderzoeksbureau CWZ

A. *Voortraject: heldere afspraken over doel van het onderzoek*

Bij de start van een onderzoek, dus tijdens het opstellen van het onderzoeksvoorstel, dient bij de (potentiële) opdrachtgever goed doorgevraagd te worden naar de reden van de vraag om onderzoek. Het doel en de functie in het beleidsproces dienen helder te zijn: Wat moet het onderzoek aan informatie opleveren en wat gaat de opdrachtgever ermee doen. Ook kunnen volgens een beleidsmedewerker al tijdens het voortraject afspraken worden gemaakt over praktische zaken zoals verzending. Eveneens dient er voldoende aandacht te zijn voor de politieke context. Dit gegeven het feit dat tijdens de interviews door een Statenlid én door een beleidsmedewerker als verklaring van niet- gebruik wordt genoemd *'dat het onderwerp van het onderzoek politiek niet actueel is'*.

B. *Uitvoering van het onderzoek*

Tijdens de uitvoering van het onderzoek is het van belang dat de omvang van het rapport in de gaten wordt gehouden. Een Statenlid geeft het als volgt aan:

'Er zit een heel duidelijke progressie in. Ik denk dat een paar jaar geleden de rapporten drie keer zo dik waren en nu zijn ze al behapbaarder. Dat is ook een tip, houd het compact, ook wetende wat een commissielid of Statenlid aan decimeters per maand binnenkrijgt en dat zijn actuele stukken die móeten, dat krijgt prioriteit (...). Dus houd het compact. Ik vind de indeling en opbouw erg goed, zeker de laatste twee jaar vind ik dat het een heldere opbouw heeft.'

C. *Natraject*

Voor stimuleren van het gebruik is het van belang dat concrete, voor het beleid duidelijke bevindingen, conclusies en aanbevelingen worden gegeven (Mulder e.a., 1991). Aangezien diverse onderzoeken van het onderzoeksbureau nog geen aanbevelingen en soms ook geen conclusies bevatten, wordt het advies gegeven dit wel te doen. Voor het draagvlak van de aanbevelingen is het van belang dat deze in samenspraak met de opdrachtgever dan wel degenen die met de uitkomsten aan het werk gaan, worden geformuleerd.

Naast het publiceren van de uitkomsten in rapportvorm, kunnen andere wijzen van verspreiding worden aangewend. Daarbij is in de interviews naar voren gekomen dat de beleidsbrief die aan onderzoeksrapporten wordt toegevoegd als zinvol wordt beschouwd. Eén Statenlid heeft aangegeven dat zij het op prijs zou stellen als vaker een presentatie wordt gegeven, al dan niet op woensdag. *'Ik zou wel graag vaker een toelichting via een presentatie of rondetafelgesprek willen als een rapport uitkomt. Dat hoeft niet lang te duren, 15 minuten, half uur. Dat we eerst wat meer informatie krijgen, dan wordt meer nieuwsgierigheid gewekt. Dat voorkomt dat de rapporten in de la terecht komen.'*

Een ander aandachtspunt is de onvindbaarheid van de website van het Onderzoeksbureau en het ontbreken van een overzicht van rapporten. Het belang van internet is terug te lezen in onderstaande citaten: *'De website is van groot belang. Ik zoek eerst op internet'; 'Ik gebruik de rapporten als naslagwerk, ik gooi ze niet weg. Maar zoeken doe ik op internet. Ik zoek niet tussen mijn stapels stukken. Zoeken op internet, de website dan vind ik de stukken wel. En als ik iets niet vind, bel ik Bertha. Zoekfuncties zijn heel belangrijk.'*

D. Interactie tussen opdrachtgever en onderzoeker

Zoals al in het tweede hoofdstuk naar voren is gekomen, is goede interactie een voorwaarde voor de toename van gebruik. Interactie is van essentieel belang bij het voortraject en natraject, maar ook tijdens het onderzoek. Eén van de geïnterviewde beleidsmedewerkers stelt een frequentie van overleg voor van twee keer tijdens het onderzoek. Dergelijke interactie heeft bijvoorbeeld al plaatsgevonden bij de ontwikkeling van het Sociaal Rapport Drenthe 2008. Over de discussiebijeenkomst met beleidsmedewerkers voor input van de 'samenvatting/hoofdstuk met trends' zegt een beleidsmedewerker het volgende: *'Die bijeenkomst over het Sociaal Rapport, dat vond ik erg leuk en interessant. En met Joke heb ik eens doorgepraat over een aantal uitkomsten'*.

3.4.2 Adviezen voor GS/beleidsafdeling

A. Voortraject: heldere afspraken over doel van het onderzoek

Indien er een vraag is om onderzoek, dient goed nagedacht te worden over wat je precies wilt weten, waarom en waarvoor. Het is van belang dat voordat het onderzoek wordt gestart helder is welke informatie het onderzoek dient op te leveren. Hoe concreter de informatiebehoefte hoe hoger het potentiële gebruik. Uit een interview met een beleidsmedewerker: *"De afdeling heeft een groot aandeel in het aanscherpen, als je een heel algemene vraag stelt voor onderzoek, dan krijg je ook een heel algemeen rapport. (...) Dan krijg je een beetje nietszeggende onderzoeken. Daar ligt een taak voor ons, dat je precies nagaat van 'wat is je vraag' en 'wat wil je met de uitkomsten doen', dat zou een verbeterpunt voor het team zijn."* Uit de interviews is naar voren gekomen dat het goed zou zijn als er al in het voortraject nagedacht wordt over een eventuele GS- nota en verzending.

C. Natraject: procedures rondom verschijnen onderzoeksrapport

Tijdens de interviews is naar voren gekomen dat een beleidsreactie (GS-nota) bij elk onderzoek in opdracht van GS zinvol wordt geacht: *"Naar aanleiding van een rapport zou je eigenlijk een GS-nota moeten maken en zeggen 'deze aanbevelingen nemen we over en deze acties gaan we doen'. En dat is met deze rapporten niet gebeurd."* Uit de nota dient naar voren te komen, wat de provincie van plan is met de uitkomsten te gaan doen. Ook de verzending en verspreiding binnen de beleidsafdeling is onderwerp van gesprek geweest tijdens de

interviews: *“Voor het Sociaal Rapport is de afdeling verantwoordelijk voor de verspreiding, dat is voor onszelf punt van verbetering, dat je werkt met actuele adressenbestanden.” “Het is meer aan ons, dat we de verzending en de aanbieding aan GS goed regelen.”* Over interne procedures is vorig jaar een handreiking gemaakt; een beleidsmedewerker vraagt zich af of deze gebruikt wordt. De Algemene Rekenkamer (Mulder e.a., 1991) heeft in haar onderzoek het belang van heldere interne procedures weergegeven, dat (samenvattingen van) onderzoeksrapporten naar managers, directies en bestuurders worden gestuurd.

D Interactie tussen opdrachtgever en onderzoeker

Tijdens het gehele traject dient er overleg te zijn tussen onderzoeker en beleidsmedewerker. Informatie uit die overleggen moet worden teruggekoppeld binnen de beleidsafdeling. Dit blijkt soms lastig te zijn, gezien het volgende citaat: *“Ik heb geen andere ervaringen met het Onderzoeksbureau dan de ervaringen in de klankbordgroep Sociaal Rapport Drenthe. (...) Ik vond dat wel een zinvolle manier om elkaar te stimuleren en goeie informatie te geven aan het rapport. Het was af en toe niet makkelijk dit terug te koppelen aan de afdeling, het is van belang dat je het goed terugkoppelt. En dat is een heel traject, waar je zelf zorg voor moet dragen. Dat vind ik ook een punt van, ‘hoe veranker je het zelf in de afdeling.’”*

E. Bereidheid en vermogen tot handelen

Het ontbreekt soms nog aan de bereidheid en het vermogen gebruik te maken van de uitkomsten van onderzoek. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren doordat de meerwaarde van onderzoek niet wordt ingezien, zoals het volgende citaat duidelijk maakt: *“Teamleden moeten de meerwaarde van onderzoek inzien. Met onderzoeksresultaten kun je onderbouwen waarom je bepaalde dingen wel doet en waarom je andere dingen juist laat zitten. Nu wordt er te vaak uitgegaan van aannames. Hiermee kan je gemakkelijk de fout ingaan.”* Maar ook onvoldoende aansluiting van de uitkomsten van het onderzoek op de politieke context kan hiervan de reden zijn, zo blijkt uit Mevissen & Prince (2005). De aansluiting op de mogelijkheden van de organisatie, komt in het volgende citaat naar voren: *“Het is wel degelijk gebruikt, al hebben we geen nieuw uitvoerend beleid uitgezet, omdat het onze rol en taak niet is. Dat was misschien anders wellicht wel gebeurd. Vrijwillige inzet en mantelzorg wordt in bijna alle sociale allianties meegenomen. Dit onderzoek geeft de waarde en belang aan van dit thema, ook binnen de provincie. Het onderzoek is de basis waardoor ik afspraken kan maken.”*

3.4.3 Adviezen voor PS/klankbordgroep OCWZ

A. Voortraject: heldere afspraken over doel van het onderzoek

Eén klankbordgroeplid heeft tijdens de bespreking van de aanbevelingen expliciet aangegeven het belangrijk te vinden zich te verplichten goede vragen te stellen om beleid te monitoren. Het klankbordgroeplid meent dat je een onderzoeksvraag niet zomaar stelt, dat

daar altijd wat achter zit. *'Soms bevestigen onderzoeken alleen maar wat je al weet of dat het goed gaat.'* Een ander lid nuanceert dit door aan te geven dat het juist goed is aannames te meten. De overige klankbordgroepleden delen de mening dat er goed nagedacht dient te worden over onderzoeksvragen.

C. *Natraject*

Een aanbeveling van de Algemene Rekenkamer (1991) luidt dat ter verbetering van het gebruik zorggedragen moet worden voor een adequate afhandeling van de rapporten, met een expliciete besluitvorming over de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van het onderzoek. Om het gebruik van onderzoeksrapport te stimuleren zou het wenselijk zijn de verschijning ervan onder de aandacht te brengen van de leden van de Statencommissie Cultuur en Welzijn. Slechts twee van de tien onderzoeken blijken als bespreekpunt op de agenda te zijn geplaatst. Een geïnterviewde vraagt zich daarbij af: *"Wordt het geagendeerd dan ga je er toch specifieker op in, en dan bevrage je de ander ook. Het is natuurlijk van belang van 'waarom agenderen we het niet', is dat omdat er teveel op de rol staat, of staat er inhoudelijk gewoon te weinig in?"*.

Het gebruik van onderzoeksrapporten kan ook worden gestimuleerd door digitale publicatie van de rapporten. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van het DocumentVindSysteem (DVS), maar de vindbaarheid van rapporten laat soms te wensen over, zo blijkt uit een interview: *"Je kunt op de website van de provincie jullie rapporten niet weervinden. De zoekfunctie werkt niet goed."*

D. *Interactie*

Gedurende het onderzoekstraject vindt ideaal gesproken overleg plaats tussen onderzoeker en de opdrachtgever, in dit geval de klankbordgroep. Van belang is dat informatie uit die overleggen ook buiten de klankbordgroep wordt teruggekoppeld, dus naar de overige commissieleden. Op die manier weten zij beter wat er speelt en wat er van onderzoeken verwacht kan worden. Dat dit niet of onvoldoende gebeurt, maakt het volgende citaat duidelijk: *"Het onderzoeksproces, dat is helemaal naar de klankbordgroep gegaan, dus daar heb ik geen zicht op. En we bespreken wel één en ander met elkaar in de sectie, maar er zijn vergaderingen dan hoor ik helemaal collega's niet van 'ik moet er dan heen, hebben jullie nog wat?"*

E. *Bereidheid en vermogen tot handelen*

Om het gebruik van de onderzoeksrapporten ook buiten de Statencommissie Cultuur en Welzijn te stimuleren, is het creëren van draagvlak bij andere commissies nuttig. De Klankbordgroep adviseert om de onderzoeken te verbreden, waar raakvlakken zijn met het welzijnsterrein.

4. Conclusies, discussie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden in paragraaf 4.1 de conclusies voor de eerste drie onderzoeksvragen weergegeven. Vervolgens worden enkele kanttekeningen geplaatst bij het onderzoek in de discussieparagraaf (4.2). In de laatste paragraaf (4.3) worden aanbevelingen geformuleerd (vierde onderzoeksvraag). Deze zijn geformuleerd enerzijds voor de onderzoekers (Bestuurscommissie OCWZ en OCWZ) en anderzijds voor de opdrachtgevers van het OCWZ, namelijk GS en de beleidsmedewerkers en PS en de klankbordgroep OCWZ uit de Statencommissie CW.

4.1 Conclusies

De eerste drie onderzoeksvragen worden in deze paragraaf beantwoord:

1. *“In welke mate worden de uitkomsten van onderzoeken van OCWZ gebruikt in het provinciale beleid?”*
2. *“Op welke wijze zijn onderzoeksgegevens gebruikt in het provinciale beleid?”*
3. *“Wat zijn redenen van niet-gebruik?”*

1. *Mate van gebruik*

- Alle tien onderzoeksrapporten zijn informatief gebruikt: acht rapporten zijn als ingekomen stuk geagendeerd en twee rapporten zijn als bespreekstuk op de agenda geplaatst. Voor deze twee rapporten geldt dat deze ook feitelijk zijn gebruikt.
- Zeven van de tien onderzoeksrapporten zijn aanwijsbaar gebruikt. Dit is een goede score vergeleken met het onderzoek van de Algemene Rekenkamer (Mulder e.a., 1991) waarbij de helft van de rapporten aanwijsbaar is gebruikt.
- Bij de bespreking van de rapporten komt eenzelfde mate van gebruik naar voren.

2. *Wijze van gebruik*

- Onderzoek wordt het meest gebruikt voor eigen beeldvorming en om ideeën op te doen. Dit geldt voor zowel beleidsmedewerkers als Statenleden.
- De Statenleden geven in 78% van de 27 rapportbesprekingen aan onderzoek ter informatie of als bijbron te gebruiken. Beleidsmedewerkers hebben in 71% van de 14 rapportbesprekingen aangegeven onderzoek als (bij- of hoofd)bron te gebruiken
- De informatie uit het onderzoek wordt zeer vaak (71%) gebruikt bij de werkzaamheden.

3. *Redenen niet-gebruik*

- Uit de rapportbesprekingen blijkt dat 29% *niet* gebruikt wordt bij de werkzaamheden.
- De meest genoemde reden is dat de uitkomsten geen aanleiding geven voor gebruik, dan wel geen aanleiding geven voor het innemen van een politiek standpunt.
- Statenleden geven daarnaast aan dat zij niet de juiste persoon voor gebruik waren: zij waren geen woordvoerder van het betreffende onderwerp.
- Beleidsmedewerkers geven aan dat ze de onderzoeken die zij nog niet gebruiken, wel verwachten te gaan gebruiken.

4.2 **Discussie**

De methoden van onderzoek

- Het eenduidig meten van rendement van beleidsonderzoek, in de vorm van gebruik ervan, staat nog in de kinderschoenen (Mevisen & Prince, 2005). Er zijn dan ook weinig voorbeelden hoe je zo'n onderzoek aanpakt. De meest gebruikte methode is citatenanalyse of het meten van het aantal verwijzingen. Hier is bewust gekozen om naast documentenanalyse ook interviews te houden. Daarmee kan een meer volledig beeld van het gebruik van onderzoek achterhaald worden. Wel is het risico op sociaal wenselijke antwoorden aanwezig, dat tot een overschatting van het gebruik kan leiden.
- De keuze voor Statenleden buiten de klankbordgroep heeft tot gevolg dat relatief veel nieuwe Statenleden zijn geïnterviewd. De onderzoeksrapporten die in de vorige Statenperiode zijn uitgekomen, zijn bij hen minder bekend. Dit leidt waarschijnlijk tot een onderschatting van het gebruik.

Documentenanalyse kan een onderschatting van het gebruik inhouden:

- Het gebruik van bronvermelding dan wel referenties is nog geen gemeengoed bij beleidsontwikkeling. Het in dit onderzoek gemeten gebruik is dus een minimum schatting.
- Alleen openbare documenten zijn geanalyseerd. Dit betekent dat memo's naar de gedeputeerde of ontwikkeldocumenten niet zijn meegenomen. Ook dit betekent waarschijnlijk een onderschatting van het gebruik, omdat bij conceptstukken onderzoek gebruikt kan zijn dat in het definitieve document niet meer te traceren is.
- Bij de afbakening is gekozen om alleen documenten mee te nemen van het provinciale beleid van de Provincie Drenthe. Dit betekent dat documenten van andere provincies, krantenartikelen en verwijzingen in onderzoeken van andere onderzoeksbureaus niet zijn meegenomen.

Van onderzoek naar beleid

- Uit de interviews en ook de literatuur is naar voren gekomen dat onderzoek één van de bronnen voor beleid en besluitvorming is. Van Hoesel e.a. (2005) geven aan dat politieke haalbaarheid, belangenafweging en eigen inschatting van politici vaak meer gewicht hebben dan informatie uit onderzoek.

- Ook is het zo dat bij besluitvorming informatie van meerdere onderzoeken wordt gebruikt. Besluitvorming zal niet snel op basis van één onderzoek plaatsvinden. In dit onderzoek is echter vanwege de meetbaarheid wel uitgegaan van één onderzoek.

- Verder is het zo dat onderzoek naast de directe toepasbaarheid, ook indirect, na verloop van tijd, wordt gebruikt. Dit wordt wel de cognitieve bruikbaarheid genoemd. Informatie uit onderzoek wordt als het ware dagelijkse kennis en men gaat er op een gegeven moment naar handelen. Diverse onderzoeken blijken op deze manier te werken (Van Hoesel, 2009).

Deze kanttekeningen tonen aan dat de mate en wijze van benutting van beleidsonderzoek van geval tot geval verschilt. Ondanks deze kanttekeningen verwachten we met de combinatie van beide methoden van onderzoek een goede balans gevonden te hebben. Alle genoemde effecten heffen elkaar waarschijnlijk op, zodat de resultaten een goed beeld geven van de werkelijke benutting van het onderzoek van OCWZ.

4.3 Aanbevelingen

Op basis van de gegeven adviezen worden hier puntsgewijs de aanbevelingen weergegeven, uitgesplitst naar degene voor wie ze bestemd zijn.

4.3.1 Aanbevelingen voor de Bestuurscommissie OCWZ/Onderzoeksbureau CWZ

A Voortraject: heldere afspraken over doel van het onderzoek

- Een onderzoeksvoorstel dient zo volledig mogelijk te zijn. In ieder geval moet het doel van het onderzoek omschreven zijn, de functie van het onderzoek in het beleidsproces en wat de opdrachtgever van plan is met de onderzoeksresultaten.

B. Uitvoering

- De leesbaarheid en omvang van het rapport dient aan te sluiten bij de doelgroep.

C. Natraject

- Bij ieder onderzoek horen conclusies en aanbevelingen. De aanbevelingen kunnen van te voren met de opdrachtgever doorgesproken worden om de bruikbaarheid te verhogen.
- Er dient aandacht besteed te worden aan de presentatie van de uitkomsten. Mondelinge toelichting, een brochure of een powerpointpresentatie zijn mogelijkheden om een breder publiek voor te lichten.
- Zorg voor een actuele, vindbare en overzichtelijke website.

D. Interactie tussen opdrachtgever en onderzoeker

- Zorg gedurende alle fasen van het onderzoek voor overleg met de opdrachtgever, eventueel door het instellen van een begeleidingscommissie.

4.3.2 Aanbevelingen voor Gedeputeerde Staten/beleidsmedewerkers

A. Voortraject: heldere afspraken over doel van het onderzoek

- Het is van belang dat voordat het onderzoek wordt gestart, helder is welke informatie het onderzoek dient op te leveren. Hoe concreter de informatiebehoefte hoe hoger het potentiële gebruik. Het verdient daarom aanbeveling om bij een verzoek om onderzoek op papier te zetten wat je wilt bereiken met het onderzoek, welke concrete informatie het onderzoek dient op te leveren en wat je van plan bent met de uitkomsten te gaan doen.

C. Natraject: procedures rondom verschijnen onderzoeksrapport

- Zorg dat bij het uitkomen van een onderzoek in opdracht van GS een beleidsreactie aanwezig is, waarin wordt aangegeven welke aanbevelingen overgenomen worden en wat de provincie van plan is met de uitkomsten te gaan doen.
- Over de verzending van rapporten en verspreiding binnen de beleidsafdeling dienen afspraken te worden gemaakt. Het verdient aanbeveling om de handreiking die daarover is gemaakt, te gebruiken. Indien gewenst kan deze worden herzien.

D. Interactie

- Tijdens het gehele traject dient er overleg te zijn tussen de onderzoeker en de beleidsmedewerker, liefst in van te voren vastgelegde afspraken.
- Van belang is ook dat informatie uit die overleggen wordt teruggekoppeld binnen de beleidsafdeling. Het verdient aanbeveling om een procedure op te stellen waarin terugkoppeling van te starten, lopende en afgeronde onderzoeken binnen de beleidsafdeling wordt geregeld.

E. Bereidheid en vermogen tot handelen

- Houd bij een vraag om onderzoek goed voor ogen of het binnen de invloedssfeer van de provincie ligt. Pas zonodig de onderzoeksvraag aan.

4.3.3 Aanbevelingen voor PS/klankbordgroep OCWZ

A. Voortraject: heldere afspraken over doel van het onderzoek

- Bij een vraag om onderzoek dient goed nagedacht te worden over wat de verwachtingen zijn. Dient een onderzoek een stand van zaken te geven, beleid bij te sturen of om beleid te evalueren? In overleg met de onderzoekers wordt de onderzoeksvraag zo precies mogelijk geformuleerd.

C. Natraject

- Om het gebruik van onderzoek te stimuleren is het wenselijk de verschijning ervan onder de aandacht te brengen van de leden van de Statencommissie Cultuur en Welzijn.
- Bespreek onderzoeken in de Statencommissie Cultuur en Welzijn, in die gevallen dat één van de partijen het op de agenda wil plaatsen.
- Een goedwerkende zoekfunctie is van belang om rapporten snel te vinden.

D. Interactie

- Zorg dat vanuit de klankbordgroep terugkoppeling plaatsvindt naar de gehele commissie, bijvoorbeeld door verslaglegging van de bijeenkomsten.

E. Bereidheid en vermogen tot handelen

- De Klankbordgroep beveelt aan de onderzoeken te verbreden als er raakvlakken zijn met andere beleidsterreinen.

Literatuur

- Hoesel van, P.H.M. (2009). Onderzoeksmethoden voor beleidsvraagstukken. In: M. Boekenoogen, P. H. M. van Hoesel, Y. Prince *e.a.* (Red.), *Methoden van beleidsonderzoekers: creatief en oplossingsgericht* (p. 11-19). Den Haag: Lemma.
- Hoesel van, P.H.M., J. Kok & P. Misdorp (2005). Plaats en functies van beleidsonderzoek in het beleidsproces. In: P. H. M. van Hoesel, F. L. de Leeuw & J. W. M. Mevissen (Red.), *Beleidsonderzoek in Nederland. Kennis voor beleid; ontwikkeling van een professie* (p. 64-92). Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Hoesel van, P.H.M. & F.L. Leeuw (2005). Wat is beleidsonderzoek? In: P. H. M. van Hoesel, F. L. de Leeuw & J. W. M. Mevissen (Red.), *Beleidsonderzoek in Nederland. Kennis voor beleid; ontwikkeling van een professie* (p. 35-48). Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Mevissen, J.W.M. & Y. Prince (2005). Wat is het rendement van beleidsonderzoek? In: P. H. M. van Hoesel, F. L. de Leeuw & J. W. M. Mevissen (Red.), *Beleidsonderzoek in Nederland. Kennis voor beleid; ontwikkeling van een professie* (p. 93-113). Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Mulder, H.P., G. Walraven, A. de Groot *e.a.* (1991). Gebruik van beleidsonderzoek bij de rijksoverheid. *Beleidswetenschap*, 5.
- Rigter, M.J.C. (2006). *Werkconferentie Onderzoek en Beleid: Van beleidsvraag naar onderzoeksvraag. Verslag van de werkconferentie Onderzoek en Beleid d.d. 7 juni 2006*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe.
- Rigter, M.J.C. (2005). *Werkconferentie Onderzoek en Beleid: de optimale pasvorm. Verslag van de werkconferentie Onderzoek en Beleid d.d. 14 september 2005*. Assen: Bestuurscommissie Onderzoek Cultuur, Welzijn en Zorg, Provincie Drenthe.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Uitgaven van de Bestuurscommissie OCWZ

Jaar	Titel
2004	<i>Zorg vertolken. De stand van interculturalisatie van de Drentse gezondheidszorg vanuit het perspectief van de zorgverleners</i>
2004	<i>Sociaal rapport Drenthe 2003</i>
2004	<i>Contouren in beeld. Evaluatie ervaringen instellingen met Contourennota Cultuur, Welzijn en Zorg (2001-2004) Provincie Drenthe</i>
2004	<i>Community care; reden tot zorg? Een verkennende studie naar zelfstandig wonen van mensen met een handicap in Drenthe</i>
2004	<i>Van kroontjespen tot toetsenbord: Drentse ouderen leren surfen</i>
2004	<i>Van aanvoerder tot spelverdeler</i>
2004	<i>Bevrijdingsfestival 2004. Een publieksonderzoek</i>
2004	<i>Drentse panelstudie: haalbaar en noodzakelijk?</i>
2004	<i>Laat vele bloemen bloeien? Evaluatie provinciaal festivalbeleid</i>
2005	<i>Drenthe volgens Mattheus. Omvang van en samenhang tussen maatschappelijke problemen in Drenthe</i>
2005	<i>Wonen met zorg en welzijn. Literatuurstudie naar behoeften van mensen met een zorgvraag</i>
2005	<i>Advies inrichting databank CWZ</i>
2005	<i>Eindevaluatie pilot Zorg en Welzijn</i>
2005	<i>Drentse jongeren in het vizier. Uitkomsten van het onderzoek naar het voorkomen van voortijdig schoolverlaten</i>
2005	<i>Tussentijdse rapportage om te komen tot een provinciale databank in Drenthe</i>
2005	<i>Inventarisatie van overgewicht en obesitas in Drenthe. Sociaal- economische en regionale verschillen in overgewicht onder volwassenen en kinderen</i>
2005	<i>Werkconferentie Onderzoek en Beleid: de optimale pasvorm. Verslag van de werkconferentie Onderzoek en Beleid d.d. 14 september 2005</i>
2005	<i>Quickscan RTV Drenthe. Een opiniepeiling naar de bekendheid en waardering van RTV Drenthe</i>
2005	<i>Van houseparty tot klompdans. Een onderzoek onder 1400 Drenten naar kunst- en cultuurparticipatie</i>
2005	<i>Vitamine C voor de kleine K. Rapport van een onderzoek naar ondersteuning van amateurkunst in de provincie Drenthe</i>
2005	<i>Jaarverslag 2004</i>
2006	<i>Memo: onderzoeksvraag informatie- en participatieprofiel</i>
2006	<i>Meerjarenevaluatieplan Mensen in het middelpunt en De kunst van het combineren. Meten en evalueren van provinciaal beleid voor cultuur, welzijn en zorg</i>
2006	<i>Leefbaarheid op het Drentse platteland, een inventarisatie</i>
2006	<i>Werkconferentie Onderzoek en Beleid: Van beleidsvraag naar onderzoeksvraag. Verslag van de werkconferentie Onderzoek en Beleid d.d. 7 juni 2006</i>
2006	<i>Quickscan Bekendheid Meldpunt Huiselijk Geweld</i>
2006	<i>Tussentijds Sociaal Rapport Drenthe 2006</i>
2006	<i>Jaarverslag 2005</i>

- 2007** *Niet onder de korenmaat. Eindrapportage van een onderzoek naar talentontwikkeling in de provincie Drenthe*
- 2007 *Leven en wonen in Drenthe: 't kon minder*
- 2007 *Drenten en hun taal. Een onderzoek naar de houding en het standpunt van de Drentse burgers ten opzichte van hun taal*
- 2007 *Digitale Encyclopedie van Drenthe. Een opiniepeiling naar de interesse in een digitale Encyclopedie van Drenthe*
- 2007 *Quickscan RTV Drenthe 2007. Een opiniepeiling naar de bekendheid en waardering van (programma's van) RTV Drenthe*
- 2007 *Effecten van multifunctionele dienstencentra, deel 1: de beoogde en verwachte effecten en deel 2: de voormeting*
- 2007 *Drentse vrijwilligers en mantelzorgers anno 2007. Nulmeting van omvang en aard van het vrijwilligerswerk en de mantelzorg in Drenthe*
- 2007 *Dorpskracht. Een procesevaluatie van dorpsplannen in Drenthe*
- 2007 *Jaarverslag 2006*
- 2008** *In communi. Resultaten van het onderzoek "Herhaalde meting onder Drentse gemeenten: beoordeling inhoud en vormgeving provinciaal beleid op het gebied van cultuur, welzijn en zorg"*
- 2008 *Onderzoeksmemo. De Drentse Ronde van Spanje. Een opiniepeiling naar de houding van de Drentse bevolking ten opzichte van de komst van de Vuelta D' Espana*
- 2008 *Onderzoeksmemo. Sociale agenda*
- 2008 *Senioreneconomie. Een eerste verkenning binnen en buiten Drenthe*
- 2008 *Sociaal Rapport Drenthe 2008*
- 2008 *Sport in Beeld. Een representatief onderzoek naar de sportparticipatie van de Drentse inwoners*
- 2008 *Zorg in Drenthe. Een opiniepeiling onder de Drentse bevolking naar de waardering van zorg en de bekendheid van Zorgbelang Drenthe*
- 2008 *Drenten en Drenthe. Een opiniepeiling onder de Drentse bevolking over het omgevingsbeleid*
- 2008 *Interesse voor en mening over kunst en cultuur in Drenthe. Een opiniepeiling onder de Drentse bevolking*
- 2008 *Mijn Commissaris. Een opiniepeiling onder de Drentse bevolking naar het profiel van de nieuwe Commissaris van de Koningin*
- 2008 *Ondersteuning kleine instellingen CWZ 2005–2008. Een inventarisatie van de verleende ondersteuning aan kleine instellingen CWZ zonder prestatiesubsidie in het kader van ASV 2004*
- 2008 *Jaarverslag 2007*
- 2009** *Voortijdig schoolverlaten in Drenthe. Onderzoek naar het voortijdig schoolverlaten in Drenthe over de schooljaren 2003/2004 tot en met 2007/2008*

Bijlage 2 Verantwoording onderzoeksopzet

Steekproef

Voor het onderzoek is een steekproef getrokken van tien onderzoeksrapporten. De steekproef is gecontroleerd op type onderzoek, opdrachtgeverschap en terrein van onderzoek. Daaruit kan geconstateerd worden dat de steekproef representatief is voor alle onderzoeksrapporten van OCWZ. Daarnaast is aan de onderzoekers en de Bestuurscommissie OCWZ gevraagd of deze tien rapporten een goed beeld geven van het onderzoek van de afgelopen 5 jaar. Hieruit is naar voren gekomen dat de selectie ook een goed beeld geeft van de verdeling naar het al dan niet gebruik maken van het Drents Panel en uitgebreide rapportages versus korte onderzoeksmemo's. In december 2008 heeft de Klankbordgroep OCWZ de selectie geaccordeerd.

De selectie bestaat uit:

1. Eindevaluatie pilot Zorg en Welzijn (mei 2005)
2. Inventarisatie van overgewicht en obesitas in Drenthe. Sociaal- economische en regionale verschillen in overgewicht onder volwassenen en kinderen (november 2005)
3. Vitamine C voor de kleine K. Rapport van een onderzoek naar ondersteuning van amateurkunst in de provincie Drenthe (december 2005)
4. Leefbaarheid op het Drentse platteland, een inventarisatie (februari 2006)
5. Niet onder de korenmaat. Eindrapportage van een onderzoek naar talentontwikkeling in de provincie Drenthe (januari 2007)
6. Drenten en hun taal. Een onderzoek naar de houding en het standpunt van de Drentse burgers ten opzichte van hun taal (februari 2007)
7. Drentse vrijwilligers en mantelzorgers anno 2007. Nulmeting van omvang en aard van het vrijwilligerswerk en de mantelzorg in Drenthe (augustus 2007)
8. Dorpskracht. Een procesevaluatie van dorpsplannen in Drenthe (september 2007)
9. Onderzoeksmemo. Sociale agenda (april 2008)
10. Sociaal Rapport Drenthe 2008 (juni 2008)

Gebruikers

In dit onderzoek worden twee gebruikersgroepen onderscheiden: Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten van Drenthe. De keuze voor deze twee gebruikersgroepen komt voort uit het besluit dit onderzoek alleen te richten op het gebruik binnen het provinciale beleid en binnen de politiek-bestuurlijke context van de Provincie Drenthe. De benutting door gebruikers buiten de provincie of door andere onderzoeksbureaus wordt niet meegenomen, omdat zij geen primaire doelgroepen zijn van de onderzoeksrapporten van het onderzoeksbureau.

Onderzoeksmethoden

De eerste onderzoeksvraag (*mate van gebruik*) wordt beantwoord door een documentenanalyse, aangevuld met interviews met de gebruikers van onderzoek. De tweede en derde onderzoeksvraag (*wijze gebruik en reden niet-gebruik*) zijn eveneens beantwoord met behulp van de interviews. De vierde onderzoeksvraag (*aanbevelingen*) is beantwoord met interviews, literatuur en drie groepsbijeenkomsten.

Documentanalyse

Voor de analyse van documenten van Provinciale Staten zijn de agenda's en verslagen van vergaderingen van de Statencommissie Cultuur en Welzijn verzameld waarin de tien geselecteerde onderzoeken aan de orde zijn geweest. Als tijdens interviews naar voren kwam dat een onderzoek gebruikt is bij de (voorbereiding van de) bespreking in de Statencommissie, zijn ook de verslagen van die besprekingen geraadpleegd. Bekeken is hoe de onderzoeksrapporten op de agenda zijn geplaatst: als ingekomen stuk of als bespreekstuk. In het laatste geval is in het betreffende verslag bekeken hoe het onderzoeksrapport door de commissieleden is besproken.

Voor de analyse van documenten van Gedeputeerde Staten zijn beleidsstukken verzameld die gerelateerd zijn aan de onderwerpen van de tien onderzoeksrapporten. Daarbij zijn beleidsdocumenten gebruikt van zowel de provincie zelf als van de preferente instellingen. Preferente instellingen zijn immers als uitvoerder van provinciaal beleid ook mogelijke gebruikers van de onderzoeken van het Onderzoeksbureau Cultuur, Welzijn en Zorg. Het overzicht met deze verzameling van documenten is aan beleidsmedewerkers voorgelegd en zonodig aangevuld. Ook documenten die tijdens de interviews met beleidsmedewerkers zijn genoemd zijn, zijn betrokken bij de analyse. Om het gebruik te kunnen traceren zijn per onderzoeksrapport zoektermen opgesteld. Met behulp van deze zoektermen zijn de verzamelde beleidsdocumenten digitaal geanalyseerd door gebruikmaking van de zoekfunctie in Word of in Acrobat Reader. De 'hits' zijn in een Excelbestand gezet en de betreffende pagina van het document is uitgeprint. Daarna zijn alle 'hits' beoordeeld op hun status: verwijzing, gebruik van bevindingen/conclusies etc.

Interviews

Om de mate van gebruik, wijze van gebruik en reden van niet-gebruik te kunnen achterhalen, zijn interviews gehouden met Statenleden van de commissie Cultuur en Welzijn. Leden van de Klankbordgroep OCWZ zijn niet meegenomen omdat zij opdrachtgever zijn van dit onderzoek. Dit heeft tot gevolg gehad dat relatief veel "nieuwe" Statenleden aan dit onderzoek hebben deelgenomen. Er zijn acht Statenleden geïnterviewd over rapporten die zij kennen. Per interview zijn maximaal vier rapporten besproken. Tijdens de interviews hebben in totaal 27 rapportbesprekingen plaatsgevonden.

Voor het onderzoeken van het gebruik door Gedeputeerde Staten zijn beleidsmedewerkers, als vertegenwoordigers van Gedeputeerde Staten, geïnterviewd. Per rapport is uitgezocht welke beleidsmedewerker het onderzoeksonderwerp in portefeuille heeft. Aan deze beleidsmedewerkers⁵ is gevraagd of zij ook één van de andere tien rapporten kennen en zo ja, dan is dat rapport ook met hen besproken. In totaal zijn tien beleidsmedewerkers van de teams Sociale Ontwikkeling en Cultuur geïnterviewd en zijn er 14 rapportbesprekingen gehouden.

In totaal zijn dus 18 interviews gehouden, waarin 41 rapportbesprekingen hebben plaatsgevonden. Voor de interviews is aan de hand van de literatuur (Mulder e.a., 1991; Van Hoesel, 2005) een vragenlijst ontwikkeld. Het interview bestaat uit twee delen. Het eerste deel is semi-gestructureerd en levert input voor de beantwoording van de eerste drie onderzoeksvragen. Het tweede deel is open en alleen gesteld aan geïnterviewden die ervaring hebben als opdrachtgever van OCWZ. De vragen betreffen de ervaringen met het onderzoeksbureau in het algemeen en het voortraject en afrondingsfase van het onderzoek in het bijzonder.

Groepsbijeenkomsten

Informatie uit het tweede deel van de interviews en uit *“Beleidsonderzoek in Nederland”* hebben geleid tot het formuleren van conceptaanbevelingen. Deze zijn ter bespreking voorgelegd aan drie groepen:

1. de klankbordgroep OCWZ van de Statencommissie CW;
2. beleidsmedewerkers van de teams Sociale Ontwikkeling en Cultuur;
3. het team van het Onderzoeksbureau CWZ.

De uitkomsten van de groepsbijeenkomsten hebben geresulteerd in de formulering van definitieve aanbevelingen voor benutting van onderzoek.

⁵ Bij één rapport is door wijziging van personeel en wegens afwezigheid geen beleidsmedewerker geïnterviewd.

Bijlage 3 Overzicht geïnterviewden en frequenties

Statenleden:

H.H. van de Boer (VVD)
D.B. Dijkstra (CDA)
B. Hemsteede (PvdA)
K. Kuipers (Groen Links)
mw. J.H. Mustamu (PvdA)
mw. G.H. Smith (Groen Links)
T. Stelpstra (ChristenUnie)
B.J. Ziegls (VVD)

Beleidsmedewerkers:

mw. A. Bosch
mw. I. Broeders
H. Derks
B. Dijkema
mw. J. van Duinen
mw. D. Heidema
mw. I. Hilberink
mw. H. Otte
mw. I. Pul
mw. I. Twickler

	frequenties
Aantal geïnterviewde Statenleden	8
Aantal geïnterviewde beleidsmedewerkers	10
<i>Totaal</i>	18
Aantal rapportbesprekingen met Statenleden	27
Aantal rapportbesprekingen met beleidsmedewerkers	14
<i>Totaal</i>	41
Aantal rapportbesprekingen per rapport:	
Rapport 1	3
Rapport 2	2
Rapport 3	3
Rapport 4	2
Rapport 5	2
Rapport 6	4
Rapport 7	4
Rapport 8	6
Rapport 9	5
Rapport 10	10
<i>Totaal</i>	41

Bijlage 4 Vragenlijst deel A

Inleiding

1. Welkom..... Dank alvast dat u wilt meewerken aan dit interview.
2. *Onderzoek en wat nu....* wordt uitgevoerd in opdracht van PS.
3. Doel van het onderzoek is te achterhalen wat er met de onderzoeken gebeurt. Dit interview is onderdeel van het onderzoek, naast analyse van de documenten.
4. Dit interview bestaat uit twee delen:
 1. vragen over het gebruik, dan wel niet-gebruik van een specifiek onderzoeksrapport. Dit deel zullen we herhalen voor een aantal rapporten.
 2. gaat over uw ervaringen met het onderzoeksproces in het algemeen.
5. De informatie uit dit interview wordt geanonimiseerd verwerkt. Alleen u en de onderzoekers weten wat u specifiek heeft gezegd.
6. Voor eventuele "citaten" willen wij graag dit gesprek opnemen, heeft u daar bezwaar tegen?
7. Het interview gaat ... minuten duren (10 minuten per rapport + 10 minuten voor deel 2)

Deel 1: De vragen worden gesteld per onderzoeksrapport.

De geïnterviewde is een:

A1. Beleidsmedewerker

B2. Statenlid

C3. Anders nl.....

Verificatie vraag/introdactie onderzoeksrapport : U hebt eerder aangegeven dat u bekend bent met het rapport, klopt dat?

Rapport: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Vraag 1: In welke mate hebt u het onderzoeksrapport gelezen voordat u voor dit interview bent uitgenodigd?

A1. Helemaal gelezen -> ga door naar vraag 3

B2. Gedeeltelijk gelezen/diagonaal -> doorvragen naar welk deel/delen (vraag 2)

C3. Niet gelezen -> door naar vraag 6

vraag 2: Bij gedeeltelijk gelezen: welk(e) deel/delen hebt u gelezen: (meerdere antwoorden mogelijk)

Neem de inhoudsopgave er bij!

A. Inleiding

F. Aanbevelingen

B. Methode

G. Samenvatting

C. Resultaten

H. Literatuur

D. Conclusie

I. Bijlagen

E. Discussie

Vraag 3: Kunt u aangeven of u informatie uit het rapport hebt gebruikt bij uw werkzaamheden?

(- op welke manier dan ook-)

A1. Ja

B2. Nee/nooit ->door naar vraag 6

Vraag 4: Kunt u aangeven waarbij/waarvoor u het onderzoeksrapport hebt gebruikt? *Eerst de vraag open stellen en vervolgens alle betreffende antwoordcategorieën opnoemen en vragen of ze de informatie daarvoor gebruikt hebben (S=statenlid/B=beleidsmedewerker) bij ja, letter omcirkelen*

- A. Eigen beeldvorming, ideeën opdoen (S/B)
- B. Interne bespreking in fractie (S) , met collega's/gedeputeerde (B)
- C. Bespreking van onderzoek in Statencommissie (S)
- D. Bespreking van een beleidsstuk (bijv. sociale agenda) (S)..... ..
- E. Bespreking met derden, zoals achterban/kiezers (S); zoals gemeenten/preferente instellingen (B)
- F. Ontwikkeling van nieuw beleid of aanpassing van beleid (B)..... ..
- G. Bevestigen van beleid (B) (*svp naam stuk noteren*)..... ..
- H. Uitvoering van beleid, denk aan projectplannen, subsidieregeling (B)
- I. Gebruikt u de kennis nog bij andere situaties? (S/B)

.....

Vraag 5a: Kunt u aangeven hoe vaak u informatie uit het rapport hebt gebruikt?

(vraag naar zijn/haar beleving van gebruik)

- A1. nooit -> door naar vraag 6
- B2. eenmalig
- C3. soms
- D4. regelmatig
- E5. vaak

Vraag 5b: Kunt u aangeven hoe belangrijk het rapport qua bron voor u is geweest?

- A. nooit gebruikt-> door naar vraag 6
- B. ter info
- C. bijbron
- D. hoofdbron

Dit waren de vragen voor onderzoek U hebt aangegeven ook bekend te zijn met onderzoek ... ->vraag 1.

Indien alle onderzoeken besproken zijn ga door naar de vragen over ervaringen met het onderzoeksproces in het algemeen.

Vraag 6: Kunt u redenen aangeven waarom u informatie uit het onderzoeksrapport (nog) niet hebt gebruikt? *Eerst de vraag open stellen en vervolgens doorvragen (S=Statenlid/B=beleidsmedw) bij ja, letter omcirkelen*

- A. Nu nog niet, maar nog wel van plan (S/B)
- B. Onderzoeksgegevens kwamen te laat (S/B)
- C. Ontbreken van handvatten voor gebruik (S/B)
- D. Ik weet niet hoe ik de informatie kan gebruiken in mijn werk (S/B)
- E. De uitkomsten geven geen aanleiding voor gebruik -> doorvragen of er sprake is van bevestiging van beleid (vraag 4, antw. g) (S/B)
- F. De uitkomsten bieden geen aanleiding een politiek standpunt te bepalen(S)
- G. De uitkomsten van het onderzoek liggen politiek gezien moeilijk (S/B)
- H. Geen taak meer van de provincie (S/B)
- I. Ik ben niet de juiste persoon voor gebruik; bijv. sluit niet aan bij mijn beleidsterreinen (B)
- J. Kunt u aangeven of er nog andere redenen zijn waarom u het rapport niet gebruikt heeft? (S/B)

.....

Dit waren de vragen voor onderzoek U hebt aangegeven ook bekend te zijn met onderzoek ... ->vraag 1

Indien alle onderzoeken besproken zijn ga door naar de vragen over verbeteringen die mogelijk zijn.